ומ"ש אבל בחוץ לארץ אביונות חייבין והקפריסין והתמרות פטורין. כל"ל ומקלת ספרי הדפוס כתוב לאיפכא והוא טעות מפורסם:

ה ואלו שלש שנים וכו'. מסתר נפרק קמא דרלש השנה ((דף

אמורים בארץ ישראל (ז) [א] אבל בחוצה לארץ קפריסין חייבין והאביונות והתמרות פטורין: ד—ה ואלו שלש שנים אין נמנים מיום ליום אלא הולכין בהן אחר שנות העולם (ח) שהוא מתחיל מתשרי ואם נתעברה נתעברה לערלה ולרבעי ופעמים שאינן אלא שתי שנים (ט) ומ"ד יום. ופעמים שהם יתרים על שלש שנים. כיצד נטע קודם ששה עשר באב שנשאר עדיין מ"ד יום עד ראש חודש תשרי כיון שהגיע ראש חודש תשרי עלתה לה שנה ומונה עוד שתי שנים.

י:) אליבא דרבי יוסי ורבי שמעון דלקליטה נרך שמי שבמות דסיינו י"ד יום ואחר הקליטה כשגדל האילן שלשים יום בסוף השנה עד רלש מתש מעשר ל' יום בשנה פשוט שנה ובראש השנה מונה שנה שניה לערלה דסיינו מ"ד יום:

נטע קודם ששה עשר באב שנשאר עדיין מ"ד יום עד ראש חודש תשרי כיון שהגיע ראש חודש תשרי עלתה לה שנה ומונה עוד שתי שנים.

נמוך נאמר. ופירש ה"ר יונה (כה: ד"ה אי"ר יהודה) נלף הוא אילן קטן ונקרא בערבי אלקפאל"ר ויש ב' מינים תמרות ואמיותא וקפריסין. התמרות הם רמים כמו גולמי גפנים ורלוין לאכילה. והאמיותא הוא הפרי עצמו. והקפריסין הוא שומרי הפרי ואומרים שזה הוא הנן שלהם שעומד קצתו על הפרי והוא רלוי לאכילה עד כאן. ורש"י פירש תמרות. נמוך הגלים גדלים כמין תמרות [ו]טלטים נעלה כמו נעלים של ערבה: אמיותא. הוא הפרי יב). קפריסין הוא קליפה גדולה שסביבות הפרי כעין קליפה הגדולה סביב אגוזים דקים: ואהא דאמרינן דכל המיקל נאדם הלכה כמותו נמוכה נאדם כתב (ד"ה הלכה כמותו) דטעמא משום דערלה נמוך

ויש לתמוה על מה שכתוב בספרי רבינו נמוך נאדם קפריסין מיינו וכו' דאיפכא מינסי ליה אמיותא מיינים ותמרות וקפריסין פטורים יד): ודע שהרי"ף (כה:) כתב סתם נלף זורק את האמיותא ואוכל את הקפרס ולא חילק בין ארץ ישראל לחוצה לארץ וכתב ר"י יונה (ד"ה ומימה) דלית דבעו מיתר שבוונתו היתה שאפילו בארץ זורק את האמיותא ואוכל את הקפריסין ומייתו סברתם מדברי הגמרא והוא ז"ל דחה ראיתם והעלה דעל כרחך לא היתה כוונת הרי"ף להתיר בארץ ישראל ואפשר שמפני שהיא המעשה דרך אמי שהיה בחוצה לארץ לא הוצרך לפרש יותר ע"כ. ומדברי הרמב"ם (פ"י ממע"ש ה"ג) נראה שאפילו בארץ ישראל זורק את האמיותא ואוכל את הקפריסין שהרי סתם ולא חילק בין ארץ ישראל לחוצה לארץ טו): [בדק הבית] כתב הרשב"א סז) שאלת הווהדים אם יש בהן משום ערלה ואמרת שמצאת ראיה מדתנן במסכת שביעית (פ"ז מ"ו) הווהד והקטף והלוטים יז) יש להם שביעית רבי שמעון אומר אין לקטף שביעית מפני שאינו פרי הא ווהד לכולי עלמא פרי הוא. תשובה שאלה זו נשאלה ממני כבר ואמרתי אני לפי דעתי שערלה נוהגת בהם ותשיתי לדבר כמה סמוכות מאותה משנה ומסוגיא דמסכת נדה (ח.) אבל הראב"ד (השובות ופסקים סי' סה) פתיר עכ"ל יח). ובשיטה אחת למסכת נדה מצאתי כתוב בלשון הזה ההתנן הווהד והקטף דקדק מכאן הראב"ד דמדאקשי מערלה לשביעית שמע מינה דדינא חד איתי להו וכמשנה דווהד והקטף קיימא לן דהיא כרבי אליעזר דהלכתא כמותו ואם כן אנו למדין כי ערלה נוהגת בווהד והוא ז"ל כתב דלא ראינו מי שנהג בהם איסור בחוצה לארץ ושמא משום דהזרע הוא הפרי והעלין כמו שאינן ואפילו שומר לפרי אינן ואף על גב דמספקא לן אי שקלת להו כשהוא סמדר אי לקי פירא או לא לא

החמירו והרמב"ן כתב על זה והמחמיר תבא עליו ברכה וכן השיב הרשב"א עכ"ל [עד כאן]:

ד ואלו שלש שנים אין נמנין מיום ליום אלא הולכין בהם אחר שנות השולם שהוא מתחיל מתשרי וכו'. משנה נפרק קמא דרלש השנה (כ.) נאחד נמשרי רלש השנה לנטיעה וגמרא (ט:) מנא לן דכתיב (ויקרא יט כג) שלש שנים יהיה לכם ערלים וכתיב (שם פס' מד) וכשנה הרביעית ויליף שנה שנה מתשרי דכתיב (דברים יא יב) מרלשית השנה: ומ"ש ופעמים שאינו אלא שתי שנים ומ"ד יום וכו' ולאחר ראש חודש תשרי של שנה רביעית כל הפירות שיחנטו בו קודם חמשה עשר בשבט יש להם גם כן דין ערלה וכו'. שם מנו רבנן אחד הנטע ואחד המבריך ואחד המרכיב ערב שביעית שלשים יום לפני רלש השנה נעלה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות משלשים יום לפני רלש השנה לא נעלה ואסור לקיימן בשביעית ופירות נטיעה זו אסורים עד מ"ו לשבט אם לערלה ואם לרבעי רבעי. ופירש רש"י נעלה לו שנה. כיון שהגיע יום אחד נמשרי נעלה לו שנה למנין שני ערלה: פחות משלשים יום. לא נעלה לו שנה עד משרי הבא אם אינה ערב שביעית ואם ערב שביעית היא אסור לקיימן משום תוספת שביעית: ופירות נטיעה זו אסורים וכו'. אף על פי שאמרנו נעלה לו שנה אם מנטו בה פירות לאחר רלש השנה של שנה שלישית יט) מיד עדיין אסורים הן עולמית משום ערלה שאף על פי שמשרי רלש השנה לנטיעה מ"ו בשבט רלש השנה לאילן חו כבר

פרישה

(ז) אבל בחוץ לארץ אביונות חייבים והקפריסין והתמרות פטורין. כל"ל (נאמוק מפסרים אמרים שבמות קפריסין מיינים והאמיותא והתמרות פטורין וכן הגיה ר' אברהם מרלב. מד כאן המגיה) ופירוש משום מומרא לארץ ישראל משמע הכל כפירות ומחוץ לארץ מאחר דערלה דרבנן לא משמע הכל כפירות אלא אמיותא שהן עיקר הפירות. גמרא (שם). מ"ו (נמלאה לאחר) (ח) שהוא מתחיל מתשרי. דלפיכך שנה שנה דכתיב נמשרי מרלשית השנה עד אמרים שנה דסיינו מתשרי ויש מפרשים מרלשית אמר אלי"ף כתיב וסיינו לוחות מתשרי: (ט) ומ"ד יום. דאמרינן נגמרא כל קליפה שאינה קולפת כפי שבמות דסיינו י"ד ימים אוב אינה קולפת ושלשים יום אחר כך לחשוב לשנה דסיינו מ"ד יום:

דרישה

רצד [א] אבל בחוץ לארץ אביונות חייבים וכו'. פירוש משום תומרא דארץ ישראל וכו' ובחוץ לארץ מאחר דערלה מדרבנן וכו' וכן רש"י כתב הטעם אהא דאמרינן דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוץ לארץ משום דערלה בחוץ לארץ מדברי סופרים. וקשה הא כתב רבינו בסמוך שהוא הלכה למשה מסיני שנוהג בחוץ לארץ ומשמע בגמרא וב"י הביאו בסמוך (רלח: ד"ה ופ"ש ובח"ל) דאי לאו שכך הלכה למשה מסיני שמקילינן בה בספק לא היה לה דין דרבנן ושמא י"ל הואיל שהלכה למשה מסיני שמקילינן בספקא אמרינן מאחר שיש לה דין דרבנן לענין ספקא הוא הדין בכל מילי יש לה דין דרבנן לכן כתבו סתם שערלה מדרבנן:

הגהות והשרות

יב) בדפוריר הגירסא "הוא הפרי עצמו". אבל בדפוסים אחרים ובר"ש שם הגירסא כפי שמובאים כאן: יג) ועיין שם בבל"ח (ד"ה ערלה) ובפנ"י (ד"ה גם אסר רב יהודה וכו') הסבארים מדוע רש"י נקט כפ"ד ערלה בחול מר"ס. תי"ב בפנ"י שהמה על הב"י שנקט כרש"י ולא שת לבו לרמב"ם ראנ"ג דס"ל הלמ"ם אפ"ה פסק בכמה דוכתי כדברי המיקל. וכן קשה על הט"ו כאן (בס"ק ב) תי"ש עוד ברסב"א ובדרישה כאן (אות א): יד) הפרישה (באות ו) בשם הרא"ש והב"ח הגיהו בסוד "אביונות חייבים והתמרות וקפריסין פטורים" וכן הגיה גם בהתנסק שאלתא ק אות כב) וכ"ה גם בשו"ע (סי' ג):

טו) ועיין בבאור הגר"א (ס"ק יא) המביא את מקורו של הרמב"ם: טז) בלשון התשובה הנמצאת כאן לא מצאנו מקומה. אבל הא דבווהד נוהג ערלה כתב הרשב"א בתשובה ח"ו סי' שיב, שנו, ושנו. (תיין ב"ה בסוף הסימן): יז) בדפוריר הגירסא הלוטה. בדפוסים אחרים, הלוטים. ובמשנה, והלטם: יח) צ"ע וכאן כתב הרשב"א שהראב"ד פתיר ובסוף הסימן הביא הבדק הבית שהרשב"א כתב שהראב"ד נסתפק בזה והתיר בווהק רק בערלה: יט) והב"ח שם הגיה ברש"י "של שנה רביעית מיד" והטעם ע"ז ע"כ כלומר קודם ט"ו בשבט":

נעשית אילן לפיכך אין שנתה מתחדשת לגמרי מידי ערלה עד חמשה עשר בשבט אבל משם ולהלן אם יחנטו בה פירות דין רבעי עליהם ובחמשה עשר לשנה הבאה יצאו מידי רבעי פירות החנוטים בה מכאן ואילך לכך הועילו לה שלשים יום שלפני ראש השנה: ומייתי התם בגמרא (י:) הא דתנן (שביעית פ"ב מ"ו) אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה ואם נטע או הבריך או הרכיב יעקור דברי רבי אליעזר רבי יהודה אומר כל הרכבה שאינה קולטת בשלשה ימים אוב אינה קולטת רבי יוסי ורבי שמעון אומרים לשמי שבחות אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לדברי האומר שלשים צריך שלשים ושלשים כלומר שלשים לקליטה ושלשים ליחשב שנה לערלה לדברי האומר שלשה צריך שלשה ושלשים לדברי האומר ג' שבחות צריך ג' שבחות ושלשים וכתבו הרי"ף (ב:) והרא"ש (פי' ג) גרסינן בפרק הערל (יבמות פג:) אמרי בי רב משמיה דרב הלכה כרבי יוסי, ואף על גב דשמואל פליג עליה קיימא לן (נכורות מט:) הלכה כרב באיסורי וכן פירש כ) הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מעשר שני ונטע רבעי (ה"י):

ה **וכתב** הר"ן (ב: ד"ה והא דאמרינן) והא דאמרינן ופירות נטיעה זו אסורים עד חמשה עשר בשבט איכא מאן דאמר דדוקא נטיעה שהקלנו עליה בתחלתה שעלו לה שלשים יום לשנה תמימה ולפיכך מחמרינן עליה בסופה להמשיך שנתה עד חמשה עשר בשבט שהוא ראש השנה לאילן והיינו דאמר פירות נטיעה זו דמשמע דוקא זו וכן דעת הרמב"ם בפרק תשיעי מהלכות מעשר שני ונטע רבעי (ה"ט-יא) אבל הרז"ה (שם י.) כתב שכך הדין בכל נטיעה ואפילו באותה שלא הקלנו עליה בתחלתה וכי קאמר ופירות נטיעה זו היינו לומר שהנטיעה שהיא גורמת לה איסור ערלה היא מושכתה עד חמשה עשר בשבט ופלוגתא היא בירושלמי כא] (ר"ה פ"א ה"ב) והכי מסתברא משום דהא מילתא בטעמא תליא ולא משום חומרא בעלמא והיינו טעמא דמילתא דכיון דאילן גדל על רוב מים של שנה שעברה (ר"ה יד.) וכל שהוא חונט בין תשרי לט"ו בשבט היינו מחמת שיקח מים שלפני תשרי הוא וכיון דהיינו טעמא דמילתא ליכא לאיפלוגי בין נטיעה שלשים ולפיכך הרי הן כאילו חנטו קודם תשרי דחנטה זו משרף שלפני תשרי הוא וכיון דהיינו טעמא דמילתא ליכא לאיפלוגי בין נטיעה שלשים יום לפני ראש השנה או פחות מכן עכ"ל. ומדברי הראב"ד (השגות שם) נראה שהוא סובר כדברי הרמב"ם. והרא"ש כתב בהלכות ערלה (פי' ט) דמתוך לשון רש"י (י. ד"ה ופירות) משמע קצת כדברי הרמב"ם והרז"ה תלוק בדבר ובירושלמי איכא פלוגתא בהני תרי פירושי ולא הכריע הוא ז"ל כאחד מן הפירושים כב] ורמינו סתם דבריו כדברי הרז"ה. וכתב הרא"ש בהלכות ערלה (שם) (והביאו המא"ו (נג"ל) [נכ"ל] (ס"ב קעז ע"ב)) כג] וראיה דהאידנא אין חנטה בשום אילן קודם ט"ו בשבט ולכן אין נזהרין בערלה אלא ג' שנים עכ"ל כד]:

ו **ומ"ש שפירות רבעי יש להן דין מעשר שני לכל דבר ובזמן הבית היו צריכים להעלותם לירושלים לאכלם שם או לפדותם ולהעלות הפדיון שם וכו'.** בפרק שני דקידושין (נד:) אמרינן דבכרם רבעי כתיב (ויקרא יט כד) קדש הלולים וגמר קדש קדש ממעשר דכתיב ביה קדש (שם כז ג) וכל מעשר הארץ וגו' ובריש פרק כילד מברכין (לה.) דקדש הלולים דכתיב בנטע רבעי הוא לשון מילול דאמר רחמנא אחליה והדר אכליה כלומר הוציאהו לחולין על ידי פדיון אם בא לאכלו חוץ לירושלים: **ומ"ש והאידנא שאין יכולים אחר שיגמרו ויתלשו וכו'.** משמע שאין פודין אותם בתחלה וכן כתב הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מעשר שני (ה"ג) והכי איתא בתוספתא כתבה התוספות בפרק מרובה (דף פ"ט. ד"ה אימא) וכן כתב הרא"ש וה"ר יונה בריש פרק כילד מברכין וכתב עוד ה"ר יונה דיש שטועין ופודים בתחלה כדי שיוכלו לאכול מהם קודם הבציר וזה אינו כלום שבפירות מוכח במסכת ערכין שצריך שיעשו הפדיון בתלוש עכ"ל והמ"ל יוסף הרבה להקשות דאינו טעות אלא שרי אפילו לכתחלה לפדות בתחלה כדמוכח בפרק בתרא דמעשר שני דתנן הנטועים מניחין את המעות וכו' דמיימי לה בפרק מרובה לשם וכבר כתב בית יוסף הוא עצמו דחייה דאיה זו דהיא דנטועים משום תקנה היא דחוששין שמא אוכלים ממנו עובדי דרכים בלא פדיון שרגיל לפדות אותו בתחלה

(י) **ואם נטע ביום ששה עשר** כה] **ומיום ששה עשר ואילך מונה מראש חודש תשרי הבא שלש שנים שלמים ולאחר ראש חודש תשרי של שנה רביעית** (יא) **כל הפירות שיחנטו בו קודם חמשה עשר בשבט** (יב) **יש להם גם כן דין ערלה אף על פי שנגמרין אחר כך. לא שנא היו שלש שנים ערלה שלמים כגון שנטע מששה עשר באב ואילך. לא שנא היו מקוטעים כגון שנטע** [ב] **מקודם ששה עשר באב. והנחנטין בו מחמשה עשר בשבט של שנה רביעית עד ט"ו בשבט של שנה חמישית נקראין רבעי** (יג) **ויש להן דין מעשר שני לכל דבר: ו ובזמן הבית היו צריכין להעלותם לירושלים לאוכלם שם או לפדותם ולהעלות הפדיון שם והם מותרין מיד אחר הפדיון.** (יד) **ולאחר חמשה עשר בשבט של שנה חמישית הן חולין גמורין. והאידנא שאין יכולין להעלותן**

פרישה

(י) **ואם נטע ביום ששה עשר וכו'.** דאלול הוא חסר: (יא) **כל הפירות שחנטו בו קודם ט"ו בשבט וכו'.** אף על פי שתשרי ראש השנה לנטיעה ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילן: (יב) **יש להן גם כן דין ערלה.** וטעמא דמילתא כיון דגדל על הרוב מים של שנה שעברה וכל שהוא חונט בין תשרי לט"ו בשבט היינו מחמת שיקח מים שלפני ראש השנה ומאותה שיקח חונטים פירות הללו והרי הן כאילו חנטו קודם תשרי דחנטו מתשרף שלפני תשרי וכיון שכן ליכא לאיפלוגי בין שנטעה מ"ד יום לפני ראש השנה או פחות מכן עכ"ל ר"ן (ר"ה ג: ד"ה והא): (יג) **ויש להן דין מעשר שני וכו'.** דכתיב בנטע רבעי קדש הלולים וגו' וגמר קדש קדש ממעשר שני דכתיב בה וכל מעשר הארץ וגו': (יד) **ולאחר ט"ו בשבט וכו'.** פירוש הנחנטין אחר ט"ו וק"ל:

דרישה

[ב] **כגון שנטעה מקודם ששה עשר באב.** וכתב הרא"ש יראה דהאידנא אין חניטה בשום אילן קודם ט"ו בשבט ולכן אין נזהרין בערלה אלא ג' שנים:

הגהות והערות

כ) **ובדפוס** קינגסברג הגירסא "וכן פסק": כא] **הכס"מ** (ה"י) דחה דבריו ואומר דלפי האמת לאו פלוגתא היא עיי"ש. וכ"כ הגר"א בבאורו (ס"ק יג) ועיי"ש עוד שהאריך לבאר הגרסאות בירושלמי. ועי"ע במעדני יו"ט (ערלה סי' ט אות מ): כב] **הדברי** [illegible] (אות כז) דוחה דבריו אלו וטוען שהרא"ש הכריע כרז"ה מהא דכתב בסוף דבריו "והאידנא אין נזהרין בערלה אלא ג' שנים": כג] **הקטע** המוקף בסוגריים אינו בדפו"ר וכל הדפוסים האחרים הביאוהו בסוגריים: כד] **ועיין** במעדני יו"ט (שם אות א) שביאר כוונתו: כה] **בספר** מעדני ארץ (שביעית ד' קסא) תמה שלהריא אמרו בפסחים (נה.) לענין שיעור קליטה דחד מקצת היום ככלו אמרינן א"כ יש לאסור רק בי"ז ולא בט"ו. והביא שהחזו"א (סי' יז אות כט) כתב שמיירי שהנטיעה נגמרת עם היום עוד הביא בשם הגוב"י (תנינא אור"ח פד) כלל חדש דכיון שאמרו הכמים בלשון של שבתות (שתי שבתות) בעינן דוקא תמימות ולא אמרינן ביה מקצת יום ככלו. והרא"ש בסוף ה' ערלה כתב שמותר לטוע בט"ז באב וביאר שם טעמו דמקצת היום ככלו. (ועיין בדברי חמודות שם אות כח שציין שגם הר"מ (בפ"ט מה' מע"ש הי"א) סובר כטור החולק על הרא"ש בזה וכ"ה בשו"ע סע' ד):

כדי לסלק ידי אדם מן העבירה אבל אלו שפודין במחובר כדי שיוכלו לאכול מהם קודם הבציר אין להתיר לכתחלה כיון שאין בקיאין בשומא בעודו מחובר דמי מכריח אותם לאכול מהם קודם הבציר ולא יפדו אותם במחובר: **ומה** שכתב בית יוסף דהכי נמי איכא למימר דהנך דפודין במחובר משום הכי עבדי הכי כדי שלא יכשלו הלשון שכתב ה"ר יונה שפודין במחובר כדי שיוכלו לאכול מהם קודם הבציר אין לו משמעות אחר אלא שיוכלו הם עצמם לאכול מהם ולכך כתב שהם טועים ומה שהקשה בית יוסף מהא דתנן התם כילד פודין נטע רבעי מניח את הסל על פי שלשה וכו' לא קשה מידי דהתם נמי דוקא משום כדי שלא יכשלו והך משנה מפרש למה ששנה מקודם והלנועים מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה (פירוש לכשיהיה נלקט כדמפרש במרובה) יהא מחולל על המעות האלו וקאמר השתא כילד פודין הלנועים וכו' דלעיל דלא כמו שהבין בית יוסף דהלנועים פודים אפילו בלא שומא ומ"ש עוד בית יוסף דבהיא דלנועים אי אפשר לדעת כמה אכלו העוברים ושבים וכו' הוא תימה דהלא אין פודין לתקן על מה שאכלו כבר דפשיטא דאין פדיון מועיל לזה אלא על מה שיאכלו אחר כך וכדאמר בפרק מרובה לא תימא כל הנלקט מזה אלא אימא כל המתלקט מזה ומ"ש בית יוסף דהאידנא דנפדים בשום פרוטה אין לנו לדקדק בשומא וכו' לא נהירא דאיכא למימר מהרה יבנה המקדש ויאמרו אשתקד מי לא היו פודין במחובר וכו' הילכך נראה דאין לפדות לכתחלה אפילו על פי שלשה אלא אם כן דומיא דלנועים משום שלא יכשלו וכמשמעות כל הפוסקים גם בשולחן ערוך (ס"ו) כתב כך ולא נסמך על מה שכתב כאן להקל: **כתב** ה"ר יונה בריש פרק כילד מברכין דהא דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל דיעבד אבל לכתחלה לא דוקא בארץ אבל בחוצה לארץ אפילו לכתחלה והשיג עליו בית יוסף דבזמן הזה אפילו בארץ מחללין לכתחלה על שוה פרוטה ומה שהביא ראיה מהך דערכין דסוף פרק המקדיש שדהו דמחלק בין חוצה לארץ לא הוזכר חילוק זה אלא לענין שדה החרם לא לענין נטע רבעי עכ"ל ☜ ואפשר לישב דדעת ה"ר יונה כדעת הגאונים דמהך דערכין למדינן לכל דוכתא כדכתב רבינו בחושן משפט סימן ל"ה ס"ד בשם הגאונים הא דאין נשבעין על הקרקעות דוקא בארץ אבל בחוצה לארץ נשבעין מן התורה עליהן דהשובין כמטלטלין וסמכו על הך דערכין דאיתמר הכי לגבי חרמים והוא הדין לכל דוכתא אלא דהראב"ד לא] כתב דחרמים שאני אבל דעת ה"ר יונה כדעת הגאונים:

דמי למיעבד הכי כדי שלא יכשלו בהם ונראה שלא ישליך הפדיון על מה יחול קדושתו (א). [בדק הבית] וז"ל הרשב"א [בתשובה ח"א סימן תשמ"ד] פדיון אפשר דאינו במחובר כדתניא בתוספתא וכן דעת הרמב"ן כח] ובתר הכי מסיק דפודין במחובר ומעשים בכל יום כן וכן דעת רב אחאי משבחא כט] וההיא דאין פודין במחובר כתב רב אחאי ל] דטעמא דלא בקיאין בשומא בעודו במחובר הילכך בזמן הזה דקיימא לן כשמואל דאמר (ערכין כט.) הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל מוקמינן לה אדינא דאורייתא ואף במחובר שפיר דמי **ועד כאן**: **ואף** על פי שכתב הרמב"ם בפרק י' מהלכות מאכלות אסורות (הי"ז) כילד פודין פירות נטע רבעי בזמן הזה אחר שאוסף אותם מבערן וכו' וגם הרא"ש כתב בסוף הלכות ערלה (סו"ס ט) ולאחר שנלקט כל הכרם להעלותם לירושלים פודין אותם אחר שיגמרו ויתלשו. כן כתב הרמב"ם בפרק תשיעי מהלכות מעשר שני (ה"ב) הרוצה לפדות נטע רבעי פודהו כמעשר שני ואין פודין אותו עד שיגיע לעונת המעשר שנאמר (שם יט כה) להוסיף לכם תבואתו עד שיעשה תבואה (בפרק קדושים) ואין פודין אותו במחובר כמעשר שני: **ומ"ש** שאין פודין אותו במחובר הוא

לירושלים פודין אותם (טו) **אחר שיגמרו ויתלשו.**

תוספתא בסוף מעשר שני (פ"ה הי"א) כתבה רבינו שמשון שם (פ"ה מ"ה) והתוספות בפרק מרובה (נ"ק סט. ד"ה אימא) ולכאורה נראה שהטעם משום דגמר קדש קדש ממעשר וכך נראה מדברי הרמב"ם ז"ל והם ז"ל הקשו על זה והעלו שהטעם שאין פודין במחובר היינו לפי שאין בקיאין בשומא בעודו מחובר ובפרק כילד מברכין כתב הרא"ש (פי' ח) וכרם רבעי צריך לפדותו אחר הקצירה כו] וכן כתב ה"ר יונה שם (כה. ד"ה ודין) וכתב עוד ויש שטועים ופודים במחובר כדי שיוכלו לאכול מהם קודם הבציר וזה אינו כלום שבפירוש מוכיח במסכת ערכין כז] שצריך שיעשו הפדיון בחלוש עכ"ל: **ואיני** יודע למה כתב שהם טועים דהא דאמרינן דאין פודין אותו במחובר היינו דוקא לפדותו שיחול החילול בעודו מחובר אבל לפדותו בעודו מחובר ומפרש שלא יחול החילול עד שיתלקט שפיר דמי ובהדיא תנן בפרק בתרא דמעשר שני (מ"ד) כילד פודין נטע רבעי מניח את הסל על פי שלשה וכו' ומניח את המעות ואומר כל הנלקט מזה מחולל על המעות האלו מכך וכך סלים בסלע ואפילו בלא שומא נפדית בבהאי גוונא דקתני בההוא פרקא (מ"א) כרם רבעי מלייטין אותו וכו' והלנועים מניחים את המעות ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות האלו ואף על פי שהתוספות ורבינו שמשון כתבו דהיא דלנועים משום תקנה הוא דשרי כדי שלא יכשלו הכי נמי איכא למימר דהנך דפודים במחובר משום הכי עבדו הכי כדי שלא יכשלו ועוד דעד כאן לא אמרו התוספות ורבינו שמשון אלא בהיא דלנועים שאי אפשר לדעת כמה אכלו העוברים ושבים ובמחובר אין בקיאין בשומא אבל הפודה פירות כרמו ומניח הסל על פי שלשה ושמים שיוויו ומניח את המעות ואומר כל הנלקט מזה מחולל על המעות האלו מכך וכך סלים בסלע שפיר דמי ומלות פדיית נטע רבעי לכתחלה כך היא כמבואר במשנה שכתבתי בסמוך ועוד דטעמא דאין בקיאין בשומא בעודו במחובר לא שייך אלא בזמן שהיו מעלין הפירות או דמיהן לאכלן בירושלים אבל האידנא דאי אפשר להעלותם מפני הטומאה ודמי פדיונם הולכים לאיבוד ולפיכך הם נפדין בשום פרוטה מה לנו אם אין בקיאין בשומא הילכך יכולין לפדותן בעודן מחוברים ומכל מקום יפרש שלא יחול החילול עד שיתלקט ושפיר

דרכי משה

רצד (א) **ובתשובת** הרמב"ן (המיוחסות) סימן קנ"ו ובתשובת הרשב"א סימן (תשל"ד) [תשמ"ד] דאי פדאו במחובר מהני ובתרומת הדשן סימן קצ"ב כתב דאין לפדותם במחובר:

פרישה

(טו) **אחר שיגמרו ויתלשו וכו'.** שיגמרו יליפינן מדכתיב להוסיף לכם תבואתו עד שיעשה תבואה ויתלשו היינו משום שאין בקיאין בשומא בעודו מחובר ועיין בית יוסף (שכתב דיכול לפדותו בעודו מחובר רק שיפרש שלא יחול החילול עד שיתלש וגם לא ישליך דמי הפדיון לאיבוד עד שיגמור לנקוט כל הפירות ע"ש ובתרומת הדשן סימן קנ"ב כתב דאין לפדותו במחובר. עד כאן המגיה):

הגהות והערות

כו] **ובראב"ש** בגירסא "אחר הקצירה (נ"א הבצירה)": שכוונת הר"י הוא מדף כט ועיי"ש שדחה ראייתו: הרמב"ם דכ"ה כרשב"א ב"ק (סט. ד"ה לא תימא): (שאלתא ק אות יז) המבאר כיצד דייק זאת הרשב"א מדברי רב אחאי: ל] **בהעמק** שאלה (שם) כתב ודאי היא טעות הדפוס וצ"ל רבינו שמשון כז] **ולקמן** כתב הב"י כח] **נראה** שיש לגרוס כט] **עיין** בהעמק שאלה ז"ל והכי הביא הוא ז"ל בח' מסכת ב"ק פרק מרובה (סט. ד"ה לא תימא): לא] **בספר** התרומות הנדפס שער ז' חלק ב' מובאת שיטה זו בשם הר"ר אברהם ב"ד אבל בספר התרומות הוצאת מכון ירושלים מובאת שיטה זו בשם הראב"ד וכתב שם בהערה 67 שתשובה זו היא קצור מתשובות ראב"י בספרן של ראשונים סי' כ:

מחלל כל הענבים על פרוטה מ' מורחת דמילתא נקטו ולאו דוקא ורבינו ירוחם (סס קעו ע"ג) כתב בשם רב יהודאי שמביא חמשה משכולות מרבעה מד' רוחות הכרם ואחד מאמצעיתו ומביא חיטים או שעורים ומניחן זה בגד זה ואומר אשר קדשנו במצוותיו וצונו על פדיון הכרם לא*] ואומר תחול קדושה דהדין פרדסא על הלין חיטי או שערי שלשה זימני וקלי להו להני חיטי או שערי עד כאן. משמע מדבריו שבעודם מחוברים פודים אותם והיינו באומר לבשיתלשו וכמו שכתבתי. ומכל מקום מה שכתב שמביא ה' משכולות וכן מה שכתב שאומר כן שלשה זימני איני יודע לו טעם לב]: **ומ"ש ויכולים לפדות כולם בשוה פרוטה אפילו הם רבים.** כן כתב ה"ר יונה (כה. ד"ה ודין) והרא"ש ריש פרק כיצד מברכין. וכתב ה"ר יונה כתב בה"ג (סי' ו) שיפדה אותו בארבע זוזי וסמך על זה מפני לשון אחד שמצא בערכין (כט.) שקול ארבע זוזי ופרוק עלייהו ושדינהו בנהרא והוא ז"ל כתב על דברי בה"ג שלא אמרו ארבע זוזי בדוקא אלא אפילו בפחות הוא מחולל כדאמרינן והא אמר שמואל הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ומהדרינן אימור דאמר שמואל בדיעבד לכתחלה מי אמר ומתרצינן כיון דבאתרא בדיעבד בחולה לאתרא אפילו לכתחלה נמצינו למדים שהלכה כשמואל שאם חללו על שוה פרוטה פגי ליה בהכי בחולה לאתרא ואפילו לכתחלה מותר עכ"ל נראה מדבריו דבחולה לאתרא דוקא מחללן על שוה פרוטה אבל באתרא ישראל אינו מחללן לכתחלה אלא בשויין ואין נראה כן מדברי הרמב"ם (פ"י ממאכ"א ה"ז) והרא"ש (ערלה סו"פ ט) שהרי כתבו שאם בחמן הזה נפדין על שוה פרוטה ולא אילקו בין ארץ ישראל לחולה לאתרא: **ומה שהביא ה"ר יונה** ממסכת ערכין לא ידענא שותיה דמר דהא בערכין סוף פרק המקדיש שדהו הכי איתא ההוא גברא דאתרמינהו לנכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה שקול ארבע זוזי ואחיל עלייהו ושדינהו בנהרא ולישתרו לך אלמא קסבר אתם חרמים לבדק הבית כמאן בשמואל דאמר הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל אימור דאמר שמואל שחללו לכתחלה מי אמר הני מילי בחמן שבית המקדש

(טז) [ג] **ויכולין לפדות כולן בשוה פרוטה** לה] (ב) **אפילו הן רבים. וישחוק הפרוטה ויפזרנה לרוח או ישליכנה לנהר. ויברך בשעת פדיון ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון רבעי. ורבעי זה אינו חייב בלקט שכחה פרט ועוללות אלא מעלהו כולו לירושלים בזמן הבית** (יז) **והאידנא פודהו כולו:** ז **כתב הרמב"ם** (יח) **שאין נטע רבעי נוהג בחוצה לארץ אלא מיד אחר חמשה עשר בשבט של רביעית** קיים דאיכא פסידא אבל בחמן הזה אפילו לכתחלה אי הכי אפילו פרוטה נמי פרסומי מילתא אמר עולא אי הואי התם הוה יהיבנא כולהו לכהנים אלמא קסבר עולא סתם חרמים לכהנים מיתיבי אין שדה החרם נוהגת אלא בחמן שהיובל נוהג לא קשיא הא בחקרקעי הא בחטלטלי והא מעשה דפומבדיתא בחקרקעי נמי הוה קרקעי דחוצה לארץ כחטלטלי דארץ ישראל דמי עד כאן בגמרא הרי מבואר שלא חילקו בחילול שוה פרוטה בין חוצה לארץ לארץ אלא בין זמן שבית המקדש קיים לזמן הזה ולא הוזכר חילוק בין חוצה לארץ לארץ אלא לענין שדה החרם ולא לענין נטע רבעי: **ורבעי אינו חייב בלקט שכחה פרט** ועוללות וכו'. בפרק (ו') [ז'] דפאה (מ"ו) ופרק ה' דמעשר שני (מ"ג) תנן כרם רבעי בית שמאי אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות והעניים פודים לעצמם ובית הלל אומרים כולו לגת: **ומ"ש שאינו חייב בלקט שכחה.** כן כתב הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מעשר שני (ה"ד) ונראה שטעמו משום דליף להו מדין פרט ועוללות:

ז **כתב הרמב"ם שאין נטע רבעי נוהג בחוצה לארץ וכו' עד ואין להוראה זו עיקר.** בפרק י' מהלכות מאכלות אסורות (הט"ו): **ומ"ש שאין נטע רבעי נוהג בחוצה לארץ.** כתב ז"ל שנראה לו כן מפני שלא אמרו שאסור בחוצה לארץ אלא הערלה וקל וחומר הדברים ומה סוריא שהיא חייבת במעשרות ובשביעית מדבריהם אינה חייבת בנטע רבעי חוצה לארץ לא כל שכן שלא יהא נטע רבעי נוהג בה, לו] אבל בארץ ישראל נוהג בה בין בפני הבית בין שלא בפני הבית וכתב הר"ן בפרק קמא דראש השנה (ב. תוד"ה ולענין רבעי) ובסוף פרק קמא דקידושין (מח. תוד"ה רב יוסף) דסוגיית הירושלמי בפרק ה' דמסכת מעשר שני (ה"ב) מוכחת כדבריו. והרשב"א כתב [ח] בתשובה שטעמו של הרמב"ם מפני שלמדו בקידושין (נד:) רבעי ממעשר שני בגזירה שוה דקדש קדש וסבר הרב ז"ל דמה מעשר שני אינו נוהג בחוצה לארץ אף הרבעי אינו נוהג בה. אבל דעת התוספות (ד"ה ומאן) והר"ר יונה והרשב"א (שם ד"ה ולענין) והרא"ש בריש פרק כיצד מברכין דאף בחוצה לארץ נוהג אלא שכתבו

דרכי משה

(ב) **וכתב** בתרומת הדשן סימן קצ"ב דכן המנהג לפדות הרבה על שוה פרוטה שהוא חצי ווינר שהוא יותר משוה פרוטה ולא כגדול אחד שכתב דמנהג חסידות היא לפדותו בשוויו עכ"ל. כתב בתולדות אדם וחוה נתיב כ"א (ח"ב קעו ע"ג) אם אינ(ה)[ו] רוצה לפדותו כולו כאחד יכול לעשות רק שכל פעם יפדה מה שנחלש. וכתב הכל בו (סי' צב ס.) ויש אומרים אחר הברכה רבון העולמים גלוי וידוע לפניך בזמן שבית המקדש קיים היו פירות רבעי להקדש ועכשיו שאין בית המקדש קיים יהי רצון מלפניך שתהא פרוטה זו להקדש ויצאו פירות אלו לחולין עכ"ל. וכתב המרדכי פרק קמא דע"ז (סי' תת) דכשמשליך דמי הפדיון לנהר צריך גם כן שחיקה תחילה:

פרישה

(טז) **ויכולין לפדות כולן בשוה פרוטה.** או על פירות שוה פרוטה ושורפן ושוה פרוטה הוא פחות ממטבע מלי ווינר. רמ"א ((פ"ו) בשם תרומת הדשן סימן קל"ב) והא דקני בשוה פרוטה משום דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל והייט דוקא בחמן הבית אבל בחמן הזה אפילו לכתחלה עיין בבית יוסף ועיין בדרישה: (יז) **והאידנא פודהו כולו.** ר"ל אמין צריך להביא לקט שכחה וכו': (יח) **שאין נטע רבעי נוהג בחוצה לארץ וכו'.** דגמרינן קדש קדש ממעשר שני ומעשר שני אינו נוהג בחוצה לארץ. רשב"א:

דרישה

[ג] **ויכולין לפדות כולן בשוה פרוטה.** ואפילו לכתחילה מוחר אבל מידת חסידות לפדותן בשויין. מהרמ"ץ: **או ישליכנה לנהר. וישליכנה** לים הגדול או ישחקנו תחלה וישליכנה לשאר נהרות. מהרמ"ץ: (וכן כתב המרדכי פרק קמא דעבודה זרה) לג]:

חדושי הגהות

רצד [ח] **בתשובות** (המיוחסות) להרמב"ן סימן קנ"ו:

הגהות והערות

לא*] **וכ"ה** בשאלתות דרב אחאי גאון (שאילתא ק') וכתב (שם) בהעמק שאלה "וכ"ה בכה"ג ובשאר ראשונים ובשלחן ערוך (ס"ו) איתא על פדיון רבעי פשוט דהתם בארץ ישראל ומש"ה נטע והכא בחו"ל ומש"ה כרם": לב) **ובהעמק** שאלה (שם) כתב שהראב"ד בתמים דעים (סי' קלב) סיים על שני דינים אלו (בשמו של ר' יהודאי גאון) "כי היכי דנבריך הנהר או הכרם" ומפרשו שאין זה מעיקר הדין אלא כ"ז מנהג משום ברכת הכרם: לג) **הקטע** המוקף בסוגריים אינו בדפו"ר, ובדפוס קניגסברג וורשא הוא בסוגריים. ולא מצאנו דברים אלו במרדכי שם: לד) **כ"ה** גם בשו"ע (סי' ו') והגר"א בבאורו (ס"ק כא) כתב "ט"ס וצ"ל בפרוטה" וכן הגיה גם ערוך השלחן (בסע' ו); לו] **כתב** הרמב"ן (ר"ה י. ד"ה ובודאי) "שזה ק"ו שאין עליו תשובה" והא דאין רבעי בסוריא כמדומה שלמדה מהירושלמי פ"ה דמעשר שני (ה"ב) עיי"ש. וע"ע בחדושי ר' חיים הלוי (פ"י ממאכ"א הט"ו):

הלכות רבעי ערלה וכלאי הכרם

סימן קצב

שאלה: נטע רבעי וכרם רבעי מה משפטו והיאך יפדה אותו בזמן הזה.

תשובה: יראה דבכרם רבעי צריך לנהוג בו בחוצה לארץ, וכן כתבו התוספות פ׳ כיצד מברכין[1]. וכן מסיק אשירי[2] וכן סמ״ק[3], דלא כרמב״ם[4] שכתב דאפילו כרם רבעי אין נוהג בסוריא וכ״ש בחו״ל, אבל נטע רבעי דהיינו שאר כל אילנות כתבו התוספות[5] וסמ״ג[6] וסמ״ק[7] בשם ר״י דאינו [נוהג] בחו״ל משום דקי״ל כל המקיל בארץ הלכה כמותו בחו״ל וחד קאמר כרם רבעי דווקא. אך בתוס׳ בריש מסכתא דקדושין[8] איתא דיש מפרשים דאפילו מאן דתנא כרם רבעי מודה דנטע רבעי נוהג וחייב לפדותו מדרבנן, לפיכך חייב אפילו בחו״ל מדרבנן. וכן מצאתי שהעתיק אחד מהגדולים[9] בשם גדול דמידת חסידות לפדות נטעי רבעי בזמן הזה בשויו, עכ״ל. נראה קצת דעיקר מה שבא להשמיענו היינו לפדות בשויו, ואפשר לא דק במאי דכתב נטע רבעי דלא אתי לאשמועינן הא, אלא רוצה לומר מה שחייבין לפדות מידת חסידות לפדות בשויו. וכעין זה מוכח קצת בהגה״ה באשירי פ״ב דראש השנה[10], דנקט נמי נטע רבעי לפי פי׳ ר״י, ור״י ודאי לא סבר דנהגה בחוצה לארץ. והכי משמע בסמ״ג במצות מעשר שני[11] דכתב וז״ל: מידת חסידות לפדות מעשר שני בשויו שלא בזמן הבית כמו בזמן הבית וכו׳. ונראה דמזה דקדק אותו גדול ג״כ אנטע רבעי, משום דילפינן בתלמוד קדש קדש ממעשר שני.

אמנם נראה לחלק דההיא דמעשר שני בארץ ושלא בזמן הבית, וההוא חמור טפי מנטע רבעי בחו״ל בזמן הזה כדמחלקינן בכמה דוכתא הכי לענין חלה ותרומה. וכן ראיתי מורה הלכה למעשה לפדות כרם רבעי על שוה פרוטה כגון מחצה ווינע״ר שהיא יותר מפרוטה, ולשוחקה ולהטילה לנהר[12]. והכי כתב סמ״ג במצות ערלה[13] בשם ר״י, דכתב אחרי דשאלתות דרב אחאי[14] שהיו קדמונים ובהלכות גדולות[15] מייתי ראייה בכמה מקומות מדבריהם, וכתבו דיש לחלל שוה מנה על פרוטה ראוי לסמוך על דבריהם, ע״כ. וכן אשירי[16] וסמ״ק[17] כתבו הכי, וכן משמע בפשיטות מא״ז[18], וכן בהגה״ה באשירי בשם מהרי״ח פ״ב דראש השנה[19]. וגם בנטע רבעי יש לסמוך אכל הני מחברים דלעיל דסברי דלא נהגו בחוצה לארץ. וכתבו עוד בסמ״ג[20] וסמ״ק[21] וכן אשירי פ׳ כיצד מברכין[22], דאין פודין במחובר אלא לאחר שיתלשו הפירות, וביאר בסמ״ג הטעם משום דילפינן ממעשר שני, וז״ל התוספות פ׳ מרובה:[23] אימא כל המתלקט משמע דחל פדיון במחובר לקרקע. ותימא דבתוספתא[24] משמע דאין חילול במחובר, דתניא כרם רבעי וכו׳ עד הכל מודים שאין פודין במחובר לקרקע, וכל טעמייהו משום דילפינן קודש קודש ממעשר. וי״ל דהתם לא הוי טעמא אלא משום דמחובר אין דמיו ידועין ולכך אין פודין אפילו על פי שלשה, ע״כ. משמע דהתוספות סברי במסקנא דלא ילפינן ליה ממעשר, אלא משום דאין דמיו ידועים ומחללין במחובר. מ״מ נראה כיון דסמ״ג וסמ״ק ואשירי כתבו בפשיטות דאין פודין במחובר אין לסור מדבריהם[25].

סימן קצג

שאלה: רגילות באשכנז בעובדי כרמים שמבריכים הגפנים בכל שנה, וא״כ אמאי אין חוששין משום ערלה.

תשובה: יראה דיש לחלק בין הברכה להברכה כדאשכחן בפסקי הגאונים, בסמ״ג ואשירי[2] כתב דר״י גמגם ג״כ בדרך זה, ותירץ ר״י דבכרמים של נכרים יש להתיר אע״ג דקי״ל דערלה נוהגת בשל נכרים, מ״מ קי״ל דספק ערלה בא״י אסור בסוריא מותר, א״כ שרי לשתות היין הבא מכרמי הנכרים דבכולהו איכא לספוקי שמא אינה משל הברכה. אמנם כתב עוד סמ״ג בשם ריצב״א שחקר בעובדי אדמה ואמרו שרוב

סי׳ קצב: 1. ברכות לה, א ד״ה ולמאן. 2. ברכות פ״ו סי׳ א׳. 3. סי׳ ר״נ. 4. פ״ט ממע״ש ה״א. 5. ברכות שם. 6. עשין קל״ז. 7. שם. 8. ב, ב ד״ה אתרוג. 9. ל״מ [ועי׳ לקט״י ח״ב עמ׳ 60]. 10. פ״ד סו״ס א׳. 11. עשין קל״ו. 12. רמ״א (סי׳ רצ״ד ס״ו) ועש״ך (סקט״ז). 13. לאוין קמ״ד. 14. פ׳ קדושים שאילתא ק׳. 15. מק״נ ח״א עמ׳ 199 ועמ׳ 219 וע״מ. 16. הלכ׳ ערלה סו״ס ה׳. 17. סי׳ רט״ו. 18. ח״א סי׳ שכ״ו. 19. שם. 20. עשין קל״ז. 21. סי׳ ר״נ. 22. ברכות פ״ו סו״ס א׳. 23. כ״ק סט, א ד״ה אימא. 24. מע״ש פ״ה הי״א. 25. בתשו׳ הרשב״א (ח״א סי׳ תשמ״ד) ורמב״ן (סי׳ קנ״ו) מבואר דמהני מחובר, ועש״ך (שם סקי״ב), ועי׳ דברי חמודות בבא״ש הלכ׳ הערלה (אות ל״ב) באורך. וע״ע שבלי הלקט (ח״ב סי׳ מ״ג).

פרס למכרך מכלן אתה אומר [ב] ספיקו נפנים וספיקו ספיק אי"ש שהכריסם בתוך שהר. הסיגא מידי קדם שספיקן מן הנפן [ל] כתוב ספיק נפנים ספיק אחר ספיק לקח על פי שהכריסם בתוך שהר. והתיר ר"ש ז"ל לאותה יין מנסכי הגוזרי כוכבים משום דאמר נפ"ק דקידושין (דף לט.) (ג) [מ] הספק ערלה מותר אבל בכרמים של ערלה בזו הארץ שהרגל מובדן מתן ומכריסים בכל שנה [נ] ואיכא דאמרי בכל שנה לא מצלחי היתר. ואני חושש שמא הסיתר בכל אלו הארצות ואין מסיגא בדבר. והתיר אני בלבי אם אוכל לאותה שום היתר לאבל דרוס ממכטיל. ומצאתי אין לי בגמ' דסיסה פרק מטות מלחמה (דף מג.) נבי אלו תחרון ממערבי הארצות דקדמי הם ולא חילון פרס למכרך ומרכיב והא אין הנן אתר כמשמע ואחר המכרך ואחר המרכיב. ומאי רבי יוחנן הא מי ראב"י הוא ולא אמר ראב"י כרם כמשמעו ס"ל נטע כמשמעו נטע אין מכרך ומרכיב לא וא"כ לראב"י לענין ערלה אמי לא הוי מכרך (ל"ל ומרכיב וכ"ה בס") ומרכיב בכלל ונטעה הכרוב נבי ערלה ואין דין ערלה סבא בהכרכים והרכבה. ואע"ג הלכה כראב"י לענין חחרון ממערבי המלחמה אלא כשאמת דמאי דקאמי אחר המכרך ואחר המרכיב. (כא) מ"מ לענין ערלה מנדקן טוחיה. מ' פסק ר"י (ריש כולל מבורכן) [ס] דאין דין נטע רבעי מהא בא"ל כמאן דאמי כרם רבעי. [ע] דקי"ל כל המקל באיסר אלה כמיהו בא"ל. וא"כ לענין ערלה אמי בא"ל נאמר ונטעתם נטיעה אין מכרך ומרכיב לא כראב"י: ו **גרסינן** בפרק מטות מלחמה (דף מנ:) מי אמר רב דמי מ"ר חזקן משום ראב"י אלה פיאתה מטפח חייב בערלה כל שנתיה. משום דמתחיל בכבר שתה. (כב) [פ] וא"מ שיש כנגד שיש ואחת יוצאה אבל סליה כרם אלא אחר אלה: ז **מתני'** עקיקלות והחרלנים והזגין אסורים בערלה ומיתרין בדבעי. (כג) והטבלות שלן אסורות: **גמ'** עקיקלות מפרש בירושלמי לשון מסריקין שנעשים אלקו אלהיהן [ק] פי' שלקו עד שלא הגיעו אלם ר"מ מסהגיעו אלום. חרלנים גדולין. זגין קליפין [ר] כזגג שהיון בשאר בשאר אחרון נקרא זג. והפירוש ענבל. והתמר שנקן מים של המרים לו על החרלנים וקלטו המים שעם יין והוון פרח ע"ג הפסמה והגרשינן נדרים של כל פרי אסורים בערלה. [ש] הדרשין את פריו אלא הפסל לפריו. ומיתרין בדבעי אמינא פרי אחר פרה אחר אלא אחר פרה לא בוסר ולא פגין. והטבלה כפ' כולל מבורכן (דף מנ:) מלו שבלת [ת] ר"ל ור' זירא חד אמר תמרת הזיקן תמרים שבאות מסרון. והא אמר טובלי דמעי. תמרים שאינן מתבשלין בחיון ומתגרן אינו מתחלות לתחמשם מיסו ראיין לאכילה: **מתני'** [א] הטנין [ב] והלוגבים ומי נפנים (כשתוכלין מן הזמורות שעם מן הגפן כמו מים) [והסמדר] מותרין בערלה: **גמ'** דתניא בערלה אם פריו ואמי לא פרי מיבמו. והוקא סמדר אבל פגין אסורין [ג] וכן המעמיד בשרף פגין אסורין: **ה מתני'** (בר) ר' יוסי אומר שסמדן [יחיד] של ערלה ואין טעמין אנו של ערלה: **גמ'** טעמין יחיד שהמן מוחר בהנאה אבל לא אנו שהוא אסור בהנאה: ותניא בפרק כל הגלגלים (דף מה:) ושהה ר' יוסי אם נפש ובריך והרכיב שהוא מותר משום דזה וזה נורס מותר. נורס דאיסור אמרו [ד] ונורס דהיתר לאותה הקרקע (כה): **ט תנן** בפ"ק דר"ה (דף כ.) (כו) בפ' בתחלת ר"ש גרסים לסמיכין וליובשת ולנטישה [ה] ולירקות. ואמרו עלה בגמ' (דף ע:) לנטישה ממן

רש"י ורבינו תם. כפוק נפנים. דרך שוגרי דמאי בלוקחין ומזרע אחרים בגפן ומזרע מן הגפן ומשון מן הגפן ולא דמן אחר אחרים ולא אחרים ולא אחרים שבמקומי אילון ומזרע לשון ומזרע מקום לו כגפן לו מיחר מן אילון ואחרים בגרסן לו כרכיון: **הלון.** מקום מישוטת נוה ולא נאחר: **מבריך.** מזוגף נאחן: **ברבוב.** שקוב אילון ומכל מן הן מן הגפן: **כל שהיה.** מוזרע כל פיאות ערלה שהיא בה: **ובתחוא** בגפן שבת: **קלא** את ליה. הכל לאותרים כרם יש לשלוי בשאם מכל הגפנים ומהן שבת זקנה: **להבי** נקב שנים מ' הסכר לה כמ"ד במסכת ברכות כרם רבעי בשלן ערלה שהגפן בגפנים אחת אלא בכרם אלם: **ז פרוחה** מפסח. אלא שבל קרה ולא אבה לשלם מד מפסח: **כל** שהיה. מוזרע כל פיאות ערלה שהגפן בה: **ובתחוא** בגפן שבת. ובתחלה בשלוקן פיאותיה [לאמר] בשעות ערלה שהגפן: **קלא** את ליה. הכל לאותרים כרם יש לשלוי בשאם מכל הגפנים ומהן שבת זקנה: **להבי** נקב שנים מ' הסכר לה כמ"ד במסכת ברכות כרם רבעי בשלן ערלה שהגפן בגפנים אחת אלא בכרם אלם: **הרצים.** נטעים בשבוך בגפנים: **הזגים.** הקליפות בשבוך: **תבר.** שבוך מים ע"ג שמים לו על הבלגים ומזגין דם בגן בגפן. ונתין בל כל פרי בגן בגרגרים הבשלים בגן בגפנים והחיים והסרסקים ובזגא בגן: **אסורים** בערלה. דבעיה את פריו את בקבל לפריו: **ומותרים** בדבעי. בשבוך אלא בגפנים בגפנים בגפנים שבת אלא אם אלא אם אלא אם

הלכות ערלה

רצד דיני ערלה באיזה מקום נוהגת ובשל מי, ובו כ"ח סעיפים:

א הנטע (א) עץ מאכל מונה לו ג' שנים (א) מעת נטיעתו וכל הפירות שיהיו בו בתוך ג' שנים ב אסורין (ב) בהנאה א (ג) לעולם ב בין עיקר הפרי בין הגרעינים בין הקליפות בגין קליפי אגוזים ורמונים ג (ד) והנץ שלהם והגנן (ה) והגרעינין של ענבים והתמד העשוי מהם (ו) והפגים (ז) והתמרים שאינם מתבשלים (ח) והענבים שלקו ואין נגמרים בבישולן כולם (א) חייבים בערלה ד ופטורים (ט) מרבעי ה [מ] ו ויש (ב) מי (ג) שאיסר תמרים שאינם מתבשלים אף ברבעי: ב אבל העלים והלולבים ומי גפנים (י) הריהו כשרוהבין הנפן טמא ממנו כמו מים ז (ג) מותרים משום ערלה:

ג (ב) [יא] האביונות והתמרות [הקפריסין] של צלף חייבים בערלה כמה דברים אמורים בארץ ישראל (ג) אבל בחוצה (ד) לארץ האביונות חייבים והתמרות ז וקפריסין פטורים:

ד יג' שנים הללו אינם נמנים מיום ליום אלא הולכים בהם אחר שנות העולם שהיא מתחיל (ד) מתשרי ואם נתעברה נתעברה לערלה ולרבעי [יב] ופעמים שאינו אלא שתי שנים (ה) ומ"ד יום ופעמים שהם יתרים על ג' שנים יא כיצד נטע (ג) מקודם ט"ז באב ה שנשאר (ד) עדיין (ה) מ"ד יום עד ר"ה תשרי כיון שהגיע ר"ה

רצד א לעולם. אפי' נאחר ג' שנים ואין להם פירין: ב בין עיקר בו'. דכתיב את פריו את הכפל נפריו: ג והנץ שלהם. כלומר של הרמונים ופירם הוי סתם ספרת מעל גבי הסמטא: ד ופטורים מרבעי. דבנטע רבעי כתיב פריו ולא כתיב את ולרבעי פרי אחר מה שאינו פרי: ה ויש מי שאוסר בו'. בכ"ח כתוב דהמחבר לא דן דליכא פלוגתא בהא ומיבלות דמחייב הרמב"ם שהיינו בתמרי זיקי כו' ע"פ שהאריך וכל דבריו אינם נכונים בראש מ"ם הסמוך מפרש המחבר בתמרי זיקי ומיירי בנטעלי בתרי הוא דוקא גדול שעיקר הדין המעי בתמנה לא יביא הטור ודין אחר שלא הוכר שם יביא מסמרתו ועוד שהרי הרא"ש בהלכות ערלה מפרש המחבר בין בתמרי זיקי בין בוסלי בתרי ועוד דהא כפ' כילד מברכין (דף מ') אתרוג דטבלות סחמא היינו בוסלי בתרי ואיך יפרש הטור מובלות דמתני' בתמרי זיקי דוקא ומכי דהרא"ש מפרש לה בין בתמרי זיקי בין בבוסלי בתרי ולדעתו הכא דקתמר הכ"ם סתם בטבלות סחמא כ"ש לא פליגי דבוסלי בתרי הוא (כי פליגי בטבלות תמרי דדמתי כו') היינו מובלות דכילד מברכין אבל מובלות סחמא דמתני' אתרוגי זיקי בתרי מי מסמס מכל מקום ודאי דבוסלי בתרי מי מסמס. והכרי הרמב"ם בפי' המשניות נראין בהרוגים דטבלות סחמא בכל דוכתי בוסלי בתרי מי מסמס ולא פליגי דבוסלי בתרי זיקי כיון דבוסלי בתרי ל

מ"ד יום: (ז) ואם נטע ביום ט"ז. דההם תלוג הוא חסר: (ז) כל הפירות שיתחנטו בו קודם חמשה עשר בשבט. שלף בשתרי ולא הסכים לגמיעותה תמסה עסר בכנטע הוא ולהם הסכים: (ח) יש להם גם כן דין ערלה. הטעם כל סהוא תוגע בגלות: (ט) תגנו קודם הסרי כדין הסרי לתמכה עסר בכנטע הייטו מתחה ליקח מים כלפני ולהם הסכים ומלאתה ליקח תוגנין פירות הללו הרי לן כלנו תגנו קודם הסרי וכיון שכן דתגנו מסרך דקודם הסרי וכיון שכן ליכא לאמלוגי כין מעטעם מ"ד יום לאמלוגי כין מעטעם לו פחות מכן. לפני להם הסכים עשר בו". ר"ן: (ט) ולאחר חמשה עשר בו. פירוש הכתנטים תח"ל וכתב הרא"ש כלכלות עלה ילהם הסאידנא לון כלכלות הלון קודם תמסה עסר תגיעם בסוס הלון מסרין בערלה תלה בנטע ולכן לון מסרין בערלה תלה בנטע כלים: (י) וי"א דלא שנא. עלב סיס: (יא) דין מעשר שני. הר"ן: (יא) דין מעשר שני. דגמליכן

תשרי ט עלתה לה שנה ומונה עוד שתי שנים (ז) ואם נטע ביום ט"ז ומיום ט"ז ואילך מונה מראש הדש תשרי הבא ג' שנים שלמים ולאחר ר"ח תשרי של שנה רביעית (ז) יד כל הפירות (ו) שיתנטו בו קודם ט"ו בשבט (ח) יש להם גם כן דין ערלה אע"פ שנגמרים אח"כ והתחנטים בו מט"ו בשבט של שנה רביעית עד ט"ו בשבט של שנה חמישית נקראים רבעי (ט) ולאחר ט"ו בשבט של שנה חמישית הם חילין נטורים:

ה [יג] טו הא דאמרינן שלאחר ר"ח תשרי של שנה רביעית כל הפירות שחנטו קודם ט"ו בשבט יש להם גם כן דין ערלה אע"פ שנגמרים אח"כ דוקא בנטיעה שהקלנו עליה בתחלתה שבין שעברו עליה מ"ד יום עלתה לה שנה לפיכך החמרנו עליה בסופה יא הא (י) לאו הכי לא. (י) טו וי"א דלא שנא:

ו [יד] יז פירות רבעי יש להם (יא) דין מעשר שני לכל דבר [טו] ובזמן הבית הוי צריכים להעלותן לירושלים לאכלם שם או לפדותם ולהעלות הפדיון שם [טז] והם מותרים מידאחר הפדיון [יז] והאידנא שאין יכולין להעלותם לירושלים (ח) יב פודים אותם [יח] אחר (ה) שינמרו [יט] יח ויתלשו [כ] ויכול לפדות את טולם

דמלגל סהוא לעולם חסר: ט עלתה לו שנה. דקי"ל כלפים יום כסה חסוב כנה לענין נטיעה תלה כלין נטיעה קלמת פירות מ"ד יום: י יש להם גם כן דין ערלה. דתלין נגלל כל מוכ תדים כל סנה מעברה וכל סהוא תוגע קודם תמסה עסר בכנטע הייטו מתחה ליקח מים כלפני ולהם הסכים. וכ' הרלב"ם דסלתלנה לון תעגה בסוס לון קודם תמסה עסר בכנטע ולכן לון מסרין בערלה תלה בנטע. הכתוגנו ולמ"ם סוף דף קי"ב דסלתלנה לון תעגה בסוס לון קודם תמסה עסר בכנטע ולכן לון מסרין בערלה תלה בנטע. ולכל לסנכת הרמ"ה ולכל לסנכת הרמכ"ם וכ"י לא לאמלוגי דלפי' תוגנין קודם תמסה עסר בכנטע לשלם לא מסכתת לה יוחר מכלם סנים דכסנטע פירות מכלים יום קודם ל"ם לא לאמתין עד תמסה עסר בכנטע ומ"ל"ה לפסר לתמר הלכך הכתוגנו מחלקי סנה לתמר הלכך דלון דין לגמרם לחר ל"ה: יא הא לאו הכי. כגון בנטעו בפחות מ"מ"ד יום לפני ל"ה וכן כל מ"ל וכמתה מוגן הכסה מ"ד"ה וכן הוא בנטעו"ז לכל לם נטעו לחר הכסה מ"ד יום קודם לם הכסה מכסה יוחר מ"מ"ד יום כגון תמסה עסר בכנטע לו יוחר

קודם ל"ה מכל מקום הקלנו בתחלתה מעד ר"ה נהכב תע"ם סחין כלן סנה כלימה הו"ק: יב פודין אותם אחר שינמרו ויתלשו כו'. הוא ל' הרמכ"ם וכב"ע כ' דלאו דוקא תלה יכול לפדות לכתחלה לפי' המחוכר כסמפרש בלא יהול המלגל עד ביתלקט ובכדיה תגן בפרק בתרא דמשכר המכ"ם וכב"ע כ' דלאו דוקא תלה יכול לפדות לכתחלה לפי' המחוכר כסמפרש בלא יהול המלגל עד ביתלקט ובכדיה תגן בפרק בתרא דמשכר מי כולה פודין נטע רבעי מגיה הסל על פי ג' כו' ולפיכו לתלן דמפרש דלון בקילון בכומה תלה הלטעיש עבדו סיכר בכביעית כדי בלא יכבלו הייטו דוקא לפדות המחוכר ביכה פדוי המחוכר הוא דלון בקילון בכומה לכל לפדות המחוכר בלא יחול כל ביתלקט בקילון ומלות פדיון נטע רבעי לכתחלה כך הוא המחוכר במבנה הל"ל מכ"ד בקלמה והו"ק והכסיס שמו כספר מע"מ והכ"ח כביג מלון דמסכת הלל ולקי הלטעיש ולא דיבר כסוגה ע"ם לכל המהני הא פבטה דמתיתין כתלם מידי וכדתנן ולומר כל הלקט מזה מחולל [בל] ממשות הלגו כו' וכיינו בתלום וכסי ממעט המחוכר בלכתלה בכלם בלמר ליקח בכלם המחוכר לקרקע בל"ל וליתא דלדרכה בתלום לעשיה נגית יוסף וכייתו מכתבו לומדים כמה לדם רולה לפדות בכלם בלמר ליקח בכלם המחוכר לקרקע בל"ל ולא לף ע"ם סהוא תלום לומדין מוידי ובלו לפרב כמסנה דלין לומדין כמו סהוא בוה עכבו בהרי הוגיה יגיאות הגיבה ולקרבה וכל"ג לגא לף ע"ם סהוא תלום לומדין כן כלגו סוא מחוכר לקרקע וכמה לדם רולה ליקח בכלם מחוכר לקרקע הם כן ביקר הלוה בל הבית יוסף הוגה לדוגה כלל ומה בחולל כן פדיה כמחוכר ממם וכין פדיה כמחוכר לכביחלבו הגה כחמת לכלחוה מוכה כן בתוס' פרק מחוכר וכ"ם בפי' המבנה מדהוקבו רבותיהו דוקא לחמלו דמוקן לה לימת כל המחלקט ולא לכל הלקט דלמטיש דהא לוגבו גופייהו פילבו התם דכל הלקט הייטו בהיו מוגמים המשות ממחוכר קודם לקיבה ולומר כרם זה לכביהים גלקט יהא מחולל דלם לא כן מהי היו לומרים כן וכי לא היו פוסקים רגע מלומר כן תלא הלו סבילה נסו דלקי בלומר כן במחוכר מכל מקום כיון בלומרים לכביהים גלקט הוי כתלם לכל המלו דמוקן כל המחלקט ע"ם כל המחלקט יהא פדוי מעכביו במחוכר קלמר דלם לא כן הדרא קושית הס"ם לדוגלך דהיולך יטולים לפדות כיון בלקט דהא כבר זמו בהן לתיים בלקט הכל המלו דמסקין דלון בקילון בכומה לכלחוה לכביהים לא בקילון בכומה לכל מקום בלמר ליקח בכלם המחוכר וגם בת"ם ס"ם ק"ב כתב דלקי בתוס' ו"ם מידי דסוס תענגים לב"ם כו' ע"ם ודוק ולם כן הטולה מזה דלון לפדות לכתחלה במחוכר

ביאור הגר"א

ביגמות פ"ג א' וקלל כרב באוסרי רי"ף רש"ם. [יג] הא דאמרינן כו'. רסכ"ם ובאור שם שאם נטען בסבו בשבט ואילך עד ט"ר יום קודם ר"ה חשבינן עד ט"ו בשבט של רביעית ומ"ו נאב עד ר"ה אסור עד ר"ה של רביעית ומאתר ר"ה עד ט"ו בשבט חשבינן ג' שנים מיום ליום והראב"ד כתב שם הכ"ו לבר י"ד יום של קלוסה אבל דעת הרמב"ם דג' שנים חשבינן מעת הנטיעה דוקא להישבן שנה חשבינן יום קלוסה ולא כב"ם שם ולה בת"כ הל"ל ובירושלמי פ"ק דערלה בא"מתי כו' משעת נטיעה. והר"ל והרא"ש כתבו שתנא בירושלמי פ"ק דר"ה (וס"ב דבנויות) והסקנא בירושלמי דלשיטת אסור עד ט"ו בשבט ר"ש. ולא הל"ש אבל הראב"ד כתב מהירושלמי ראיה לדברי הרמב"ם ולא הירושלמי א"ר אבא בר מסר קסדה דר' זעירא נראין הדברים כמנהגי שלשים יום לפני ר"ה אבל כשנטעו פחות משלשים יום לפני ר"ה אז חסר שנה שלימה לא עלתה לו ותיסר הכון א"ל כיני אפ' אם נטען פחות משלשים יום לפני ר"ה והא אסר עד ר"ה כו' אלא בתוך שהרי אין הא משרים שנה. כ"ה גירסת הר"ן והרא"ש. והראב"ד נוסם שנה שלימה מנין לו ולהיבר הכון והא מושבת יותר ואין נ"ם בזה ומ"ל הר"ן שר"ל חלק עדיו ואמר כיני אפ' כו' ואמר מא' בדין ר"ל ס"ם ומ"ר מני דלא משרים פחות מיום אחד אלא מעטא דשלמא כיון דאין גדל על רוב סים ועד ט"ו בשבט פחות מים שעברה והרי כאלו הנטו קודם תשרי וכיון דמ"ל הכא לאמלוגי בין שלשים יום לפחות מכאן ואבל הראב"ד נוסם בירושלמי אל כיני אפ' נטען שלשים יום לפני ר"ה יהא אסור וס' כיון דקאמרינן על ג' שנים שלמות לכה אסורה רק עד ט"ו בשבט יהא אסור ג' שנים שלימות ומשני א"ר מני מכיון כו' ר"ל משלים שנתו עד ט"ו בשבט ודי בכך כיון שהא ר"ה לאמלוגות מש"ב בפחות כיון שיש ג"ש שלימות והתב ויוד ראה בס"ם בר"ה שם וס"רות נטיעה ר' כו' משעת דוקא כגון ז' ויוד מראמרינן פעמים שבביעית כו' בשעת מעשים דוקא והם דחי ראהיה ע"ש ושם ובערש"ל שם סר"ה ופירות כו' לכך הועילו כו' והוא בסברא ראשונה והר"ן כתב דגם לסברא אחרונה נ"ב בס"ש שתשרי ר"ה לאילן דאל"כ ה"א שאלו נטע מ"ד יום קודם ט"ו בשבט אחרת לו שנה: (ליקוט) הא דאמרינן כו'. וכ"ם בירושלמי הל"ל (בליקוט סנכ"ק מ"ם) דקאמר אבל אמרו פירות שבעה כו' משעת דוקא כה"נ (ע"ב): [יד] פירות כו'. כס"ם בקרשין נ"ד ב' ס"ם דב"ה נסר כו' ושם מני אילמא ר"מ כו' והא נסרי כו' אלמא הכתה מלתה נסרינן מסעבר ובירושלמי פ"ה דס"ם בש"א אין לו חיבוש ואין לו ביבור

באר היטב

יום דמלגל סהוא לעולם חסר והטעם דקי"ל כלפים יום כסנה חסיב סנה לענין נטיעה תלא מתיה קולמת פחות מ"ד יום: (ז) שיתחנטו. הטעם דכל סהוא תוגע בין תמרי לס"ו כטנם הייטו מתחה ליקח מים כלפני ל"ה והרי הן כלאלו ס"ו כטנם הייטו מכן ליגא לאמלוגי בין שלשה לפחות ג' שנים ומ"ם דלא כתנו המחבר לשון לכל לון מסרין בערלה תלה ג' שנים ומ"ם דלא כתנו המחבר מטוס לשולם לא מטכתת לה יוחר מן ג' שנים כמכנטע פחות מכל מקום לא מטכתת לה יוחר מן ג' שנים ולכן הכל הכסיב הכתוב דמי הוא ל"ה ע"ל ס"ה: (ח) לאו. כגון מכנטעו בפחות מ"ד יום לפני ל"ה דהטחת מוגן הכנה מ"ל"ה לכך לא מסמרנו נטיעה בתוך מ"ד יום לפני ל"ה אלא מטכתת לה יוחר מן ג' שנים ולכן הכל הכסיב הכתוב דמי הוא ל"ה ע"ל ס"ה: (ט) לאו. כגון מכנטעו בפחות מ"ד יום לפני ל"ה דהטחת מוגן הכנה מ"ל"ה לכך לא מסמרנו נטיעה בתוך מ"ד יום לפני ל"ה אלא מטכתת לה יוחר מן ג' שנים ולכן הכל הכסיב הכתוב דמי הוא ל"ה ע"ל ס"ה: (ח) שיתרים.

כנסת הגדולה

מתנות כהונה ובפרקי לוקח מתנות מתנות לוקח מכנה ומכנה מה לכל מתנה מה לכל מתנות מה לכל מתנות מה לכל מתנות

[כא] יי בשוה פרוטה אפילו הם רבים [כב] וישליך הפרוטה יג לים הגדול או ישחקנה ויפזרנה לרוח או ישליכנה בנהר אחר שחיקה יד [כג] ויברך בשעת פדיון אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון רבעי [כד] או יפדה בפירות שישוו שוה פרוטה [כה] שהוא אחד מל"ב במעה כסף שהוא אשפיר"ו אוטמאנים טו [כו] ששוקל ט"ז גרעיני שעורה שהוא רביע דרה"ם (לשון עצמו) :

הגה ומפקע הכנילה במדינות אלו טז החני וינ"ר הוא יותר מפוה פרוטה ופודין עליו (הה"ד סי' קנ"ב) :

כ פירות רבעי פטורין [כז] מלקט ושכחה [ופרט] ועוללות :

ז [כח] כא דין נטע רבעי (ו) נוהג אף בחוצה לארץ יז כב ויש מי שאומר שאינו נוהג אלא בארץ אבל בחוצה לארץ פירות הבאים אחר שעברו שני ערלה מותרים בלא פדיון (וי"ח שאינו נוהג בחוצה לארץ) (יב) רק (ט) נכנס ולא נכנס לילנות) (פור כסף כג הגאונים ומרמ"ן ורא"ש ופ"ם) :

ח [כט] כד ערלה נוהגת בכל מקום [ל] ובכל זמן [לא] (ז) בין (י) בשל עובד כוכבים בין בשל ישראל [לב] אלא שבשל ארץ ישראל היא מן התורה ובחוצה לארץ הלכה למשה מסיני :

הגה יח ואסור ללקוח לעובד כוכבים פירות מאילן שלו שהוא עלה מקום שנהנה כמה שמחזיק לו הפובד כוכבים עונה על זה (כל בו ופ"ה כסף מ"מ) :

[כא] יי בשוה פרוטה אפילו הם רבים [כב] וישליך הפרוטה יג לים הגדול או ישחקנה ויפזרנה לרוח

דמרמין קודם דכתיב ברבעי מקודם דמעשר מני: (יב) רק בברם דכתיב ביה לגולים ודרשין לגולים פירום דבר שמגלים בו טעון מיגול וזהו יין שאומרים בו שירה על הנסכים :

כנסת הגדולה

בלין ומכי סומכות כגל זה לאלכה לו שומרין בחוה רב מוכסן ומל כמחבר תפ"ב ס"ב. ומכ"ש בחי"ר מ' קיש כמכים לסמרם מרבאל אבל מורי מרב מתבולה מ"ב מכן ל"ר כמב אלמלו נאלן ישראל אינו עטרין בלן דין עלה :

בית הלל

פירש"י ז"ל אלא אמרם דמתיב לן הקדש אבלאים ומוק אם אבלים אבלאים ומוק אם מדרבן לוסף אמלה ומלאי מכרם לוסף אמלה ומשקין יקבו ומו' פ"ש ומכמו בחוס' שם בד"ה אלו מנכסדין אבלאי מכרם כתיב בשמת בגלאי מכרם כתיב בן תקדש

ברבי יוסף

בפסוק ומרת אמר מכרמנאין ומו' ואני אלמלי אבלאים אמרי ז"ל ואמרו לי מי תלמידו מסוכסך מהרמ"ו ז"ל כיס אוכל אותם גם בפירו לי מכתבים בחלם אבלים ז"ל מי' אוכל אותם ומי' אומר בחוא יוקן לפי אבל אילן בשנה פירות בכל בנה אולן ומשבית הם אילן בל מכאדיעל"ן בנה אלמנה מיא מוק ומתוקן כמה בנית בנות מבם ומוא מר קלת ומכנס מכלכות כמו אם אבלים אלמלי אבלים אלמלי אבלים אלמלי